EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2021 12 14
COM(2021) 791 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas

{SWD(2021) 382 final}

Turinys

1. ĮVADAS 2
2. PAGRINDINIAI FAKTAI 2
3. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA 3
4. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ KŪRIMO PAŽANGOS APŽVALGA ... 4
4.1 Iki 2021 m. pabaigos įgyvendinti projektai 4
4.2 Įgyvendinami projektai 4
4.2.1 Visos Europos projektai 4
4.2.2 Nacionaliniai projektai 9
4.3 Vėlavimo rizika 10
4.4 Poveikio švelninimo veiksmai 12
5. VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS 14

1. ĮVADAS

2019 m. gruodžio 13 d. ir 2020 m. gruodžio 14 d. Komisija paskelbė atitinkamai pirmąją ir antrąją metines pažangos ataskaitas[1] dėl Sąjungos muitinės kodekse (SMK) numatytų elektroninių sistemų diegimo ir prie jų pridėtus Komisijos tarnybų darbinius dokumentus[2]. Šių metų metinėje ataskaitoje išsamiai nagrinėjama tolesnė Komisijos ir valstybių narių elektroninių sistemų kūrimo pažanga[3] ir aprašomi pokyčiai, kuriais siekiama pereiti prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos ir kurie įvyko įsigaliojus SMK. Šiuo tikslu ataskaitoje remiamasi SMK darbo programa (SMK DP)[4], ji rengiant pažangos ataskaitą laikoma atskaitos tašku.

SMK DP išvardytus projektus galima suskirstyti į tris sistemų kategorijas:

i) **vienuolika centrinių visos Europos sistemų**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija (priklausomai nuo sistemų architektūros, dažnai reikia, kad ir valstybės narės sukurtų arba sunaujovintų nacionalines sistemas),

ii) **trys decentralizuotos visos Europos sistemos**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti Komisija, tačiau jos pasižymi svarbiu nacionaliniu komponentu, kurį turi įgyvendinti valstybės narės, ir

iii) **trys nacionalinės sistemos**, kurias turi sukurti arba sunaujovinti tik valstybės narės.

Šioje ataskaitoje analizuojama reali pažanga, padaryta diegiant visų trijų tipų sistemas, ir aprašomi kiekvienam projektui keliami tikslai, projekto struktūra ir planavimo metodas. Į tai atsižvelgiant, ataskaitoje atkreipiamas dėmesys į galimus vėlavimus, jei tokių nustatyta, ir numatomas poveikio švelninimo priemones. Bendras SMK DP įgyvendinimo pažangos vertinimas apibendrinamas šios ataskaitos išvadose (5 skirsnyje) ir rodo, kad likę projektai iš esmės baigiami įgyvendinti laikantis planavimo tvarkaraščio, tačiau pabrėžiama, kad reikia nedelsiant imtis veiksmų dėl tam tikrų rizikos veiksnių. Daugiau informacijos apie kiekvieno projekto planavimą ir būklę pateikiama Komisijos **tarnybų darbiniame dokumente**[5], kuris yra skelbiamas kartu su šia ataskaita.

2. PAGRINDINIAI FAKTAI

SMK įsigaliojo 2016 m. gegužės 1 d. ir buvo iš dalies pakeistas 2019 m.[6], jame nustatyti terminai – 2020, 2022 ir 2025 m. – iki kurių turi būti laipsniškai užbaigti projektai, susiję su IT pertvarka ir įgyvendinimu. SMK 278 straipsnyje nustatyta, kad muitinės formalumams atlikti gali būti toliau naudojamos esamos elektroninės ir popieriuje surašytų dokumentų naudojimu pagrįstos sistemos (vadinamosios pereinamojo laikotarpio priemonės), kol pradės veikti atitinkamos SMK numatytos naujos arba sunaujovintos elektroninės sistemos. Pereinamojo laikotarpio priemonės turi nustoti galioti, kai tik įdiegiamos atitinkamos elektroninės sistemos.

Siekiant remti šį sudėtingą elektroninį perėjimo prie visiškai skaitmeninės muitinės aplinkos procesą, SMK DP yra nustatyti kiekvienos elektroninės sistemos diegimo (ir galimų jo etapų) terminai 2020–2025 m.

278a straipsniu Komisija įpareigojama teikti metinę likusių elektroninių sistemų diegimo pažangos ataskaitą. Šiuo tikslu Komisija informaciją apie padarytą pažangą rinko remdamasi 1) nacionaliniais

---

[1]Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai:
2019 m. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0629
2020 m. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52020DC0806

[2]Komisijos tarnybų darbiniai dokumentai:
2019 m. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1589134753023&uri=CELEX:52019SC0434
2020 m. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:52020SC0339

[3]Šioje ataskaitoje minimos valstybės narės reiškia valstybių narių nacionalines muitinių administracijas.

[4]2019 m. gruodžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/2151, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu (OL L 325, 2019 12 16, p. 168–182).

[5]Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai pagal Sąjungos muitinės kodekso 278a straipsnį dėl pažangos kuriant tame kodekse numatytas elektronines sistemas, SWD(2021) XXX *final*.

[6] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/632, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 952/2013 siekiant pratęsti priemonių, kurios nėra Sąjungos muitinės kodekse numatytos elektroninės duomenų apdorojimo priemonės, taikymą pereinamuoju laikotarpiu (OL L 111, 2019 4 25, p. 54–58).

planais, kuriuos valstybės narės privalo pateikti du kartus per metus (sausio ir birželio mėn.), ir 2) daromai pažangai nustatyti vykdyta apklausa, kurioje dalyvavo jos tarnybos ir valstybės narės.

Šioje metinėje ataskaitoje apžvelgiama **2021 m. birželio 30 d. pasiekta pažanga**, taip pat nurodoma, **kokią pažangą tikimasi pasiekti iki 2021 m. gruodžio mėn.**, kad būtų galima susidaryti išsamų vaizdą apie visą 2021 m. pažangą.

Šioje ataskaitoje taip pat pateikiama analizė, grindžiama išsamesne informacija, kurią pateikė valstybės narės pagal nuo 2020 m. įgyvendinamas **nacionalines koordinavimo programas**, skirtas pagrindinėms decentralizuotoms visos Europos sistemoms tranzito ir eksporto srityse.

Siekiant pastebėti visus svarbius pokyčius, surinkti duomenys taip pat buvo palyginti su 2020 m. duomenimis. Per apklausą projektų vadovų buvo paprašyta informuoti apie žinomus elektroninių sistemų planavimo vėlavimus, tokių vėlavimų priežastis ir jiems mažinti taikomas priemones. Per apklausą gauti duomenys yra ir kiekybiniai (t. y. terminai, kurių laikytasi ar nesilaikyta, ir ir įvykdyti arba neįvykdyti etapai), ir kokybiniai (t. y. išsamūs kylančių sunkumų, numatomos rizikos ir apskaičiuoto projektų sudėtingumo aprašymai).

3. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ PROJEKTŲ METODIKA

Elektroninių sistemų kūrimo darbai vyksta keliomis stadijomis:

- Pirma, parengiamas aiškinamasis dokumentas, kuriame išdėstomas projekto pagrindimas ir apibrėžiami biudžeto poreikiai. Paprastai aiškinamajame dokumente apibūdinamos veiklos aplinkybės, pateikiamas problemų aprašymas, projekto aprašymas ir (arba) apimtis, nurodomi alternatyvūs sprendimai, sąnaudos ir trukmė.
- Po to parengiamas vizijos dokumentas, kuriame pateikiama išsamesnė informacija apie projektą, susijusi su jo struktūra, sąnaudomis, trukme ir rizika, taip pat informacija apie, pvz., etapus, siektinus rezultatus ir projekto organizavimą.
- Vėliau, siekiant padėti parengti sistemų funkcines specifikacijas, vykdomas veiklos procesų modeliavimas, t. y. teisės aktuose nustatyti veiklos procesai pavaizduojami kaip procesų srautai arba procesų modeliai. Pavaizduojamais procesų modeliais siekiama užtikrinti bendrą supratimą ir analizę.
- Šiomis aplinkybėmis rengiamos techninės specifikacijos, kuriose išsamiau nurodoma, kaip bus konstruojama sistema, kokia struktūra bus naudojama, kokius pranešimus teiks ekonominės veiklos vykdytojai ir muitinės įstaigos, kokios bus sąsajos su kitomis sistemomis, bandymų planai ir pan.
- Tuomet projektai įgyvendinami keliais etapais: nuo parengimo ir kūrimo iki sistemos konstravimo, atitikties testavimo, perėjimo prie naujos sistemos ir jos eksploatavimo.

Neseniai SMK projektų metodika buvo **optimizuota**. Veiklos procesų modeliavimas, duomenų modeliavimas ir techninės specifikacijos rengiami **vienu metu** ir nuo pat pradžių **glaudžiai bendradarbiaujant** su teisės, verslo ir IT ekspertais, kurie atstovauja tiek Komisijai, tiek nacionalinėms administracijoms, taip pat konsultuojantis su verslo atstovais. Komisija ima taikyti lankstesnius SMK elektroninių sistemų kūrimo procesus: dėl greitesnio programinės įrangos išleidimo ir geresnio jo valdymo palaipsniui diegiamos funkcijos skirtingiems naudotojams.

Komisija ir valstybės narės reguliariai rengia susitikimus, kad apibrėžtų ir suderintų šiuos kiekvienos visos Europos sistemos projektų dokumentus (Elektroninių muitinių koordinavimo grupėje). Be to, Komisija nuolat konsultuojasi su verslo bendruomene per Prekybos ryšių grupę. Pagrindinis uždavinys – užtikrinti, kad toliau sklandžiai veiktų esamos sistemos, kol kuriamos naujos. Kai jos bus sukurtos, tuomet bus labai svarbu užtikrinti, kad būtų sklandžiai pereita nuo esamų prie sunaujovintų sistemų. Tai būtina siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta poveikio verslo ir muitinės operacijoms.

4. SMK NUMATYTŲ ELEKTRONINIŲ SISTEMŲ KŪRIMO PAŽANGOS APŽVALGA

Siekiant įdiegti reikalingas elektronines sistemas, SMK DP yra numatyta įgyvendinti septyniolika projektų – už keturiolikos visos Europos sistemų kūrimą yra atsakinga Komisija kartu su valstybėmis narėmis, o už tris – tik valstybės narės.

4.1 Iki 2021 m. pabaigos įgyvendinti projektai

2021 m. pabaigoje Komisija gali pranešti, kad buvo sėkmingai sunaujovintos ar įdiegtos aštuonios iš septyniolikos sistemų.

Aštuonios baigtos diegti visos Europos sistemos (naujos arba sunaujovintos):

- SMK registruotųjų eksportuotojų sistema – *REX* (nauja), įdiegta 2017 m.
- SMK muitinės sprendimai – *CDS* (nauja), įdiegta 2017 m.
- SMK tiesioginė verslininkų prieiga prie Europos informacinių sistemų – *UUM&DS* (vienodas vartotojų valdymas ir skaitmeninis parašas) (nauja), įdiegta 2017 m.
- SMK ekonominės veiklos vykdytojų registravimo ir identifikavimo sistema 2 – *EORI2* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.
- SMK *Surveillance* 3 – *SURV3* (naujovinimas), įdiegta 2018 m.
- SMK privalomoji tarifinė informacija – *PTI* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.
- SMK įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai – *AEO* (naujovinimas), įdiegta 2019 m.
- SMK informaciniai lapai specialiosioms procedūroms – *INF* (nauja), įdiegta 2020 m.

Iš kitų devynių projektų šeši susiję su visos Europos sistemomis, iš kurių trys pirmą kartą įdiegtos 2021 m. (žr. 4.2.1 skirsnį), tačiau šie projektai dar nebuvo iki galo užbaigti. Tokia pati situacija ir trijų projektų, susijusių su nacionalinėmis sistemomis: kai kurios valstybės narės pradėjo jas eksploatuoti (žr. 4.2.2 skirsnį), tačiau šie projektai dar neužbaigti iki galo (jų dar neužbaigė visos valstybės narės).

4.2 Įgyvendinami projektai

Šioje ataskaitos dalyje išskiriami iki 2021 m. pabaigos pasiekti devynių įgyvendinamų projektų rezultatai ir pažanga ir pristatomas platus Komisijos bei valstybių narių bendradarbiavimas.

4.2.1 Visos Europos projektai

2021 m. buvo parengti ir suderinti su šešių visos Europos projektų IT projektų dokumentai, kurie naudojami kaip pagrindas vykdant sistemų kūrimo darbą (žr. toliau pateiktą informaciją apie įgyvendinant kiekvieną projektą pasiektą pažangą).

Pagal SMK 278 straipsnio 3 dalį šie specifinės struktūros visos Europos projektai, kuriuos įgyvendinant tam tikrais atvejais turi būti jungiami centriniai ir nacionaliniai komponentai ir kuriuos kartais sudaro vienas ar keli etapai, turi būti užbaigti iki 2025 m. gruodžio 31 d. Šie projektai ir juos įgyvendinant pasiekta pažanga aprašomi toliau.

1) **SMK garantijų valdymas** – *GUM* (nauja). Siekiama užtikrinti, kad visoje ES tikruoju laiku būtų paskirstomos ir valdomos įvairių rūšių garantijos. Tikimasi, kad naudodamos elektronines priemones muitinės įstaigos padidins tvarkymo spartą, pagerins atsekamumą ir garantijų stebėjimą, todėl bus greičiau nustatomi atvejai, kai garantijos laikomos negaliojančiomis arba nepakankamomis, kad būtų padengta susidariusi arba galima skola.

   Pažanga. *Visos Europos GUM* skirtas aiškinamasis dokumentas dėl esamos sistemos pakartotinio naudojimo papildant konkrečiais GUM reikalavimais patvirtintas 2020 m. rugsėjo mėn. Procesų modeliai, funkcinės specifikacijos ir vizijos dokumentas baigti rengti 2021 m.

Atsižvelgiant į SMK DP nustatytus teisinius etapus, 1-ojo komponento, susijusio su *visos Europos GUM*, techninės specifikacijos turi būti baigtos rengti iki 2022 m. rugsėjo 30 d., o 2-ojo komponento, susijusio su *nacionaline garantijų valdymo sistema*, techninės specifikacijos – iki 2024 m. lapkričio 30 d.

Septynios valstybės narės pranešė, kad diegia *nacionalinę garantijų valdymo sistemą*, o dar dvi valstybės narės daro pažangą rengdamos šios sistemos technines specifikacijas. Tai nurodyta Komisijos tarnybų darbinio dokumento 25 lentelėje.

2) **„SMK importo kontrolės sistema 2“** – *ICS2* (naujovinimas). Siekiama padidinti tiekimo grandinės saugą ir saugumą gerinant duomenų kokybę, duomenų teikimą, duomenų prieinamumą ir keitimąsi duomenimis, susijusiais su išankstiniais pranešimais apie atvykimą (įvežimo bendrosios deklaracijos), ir atitinkama informacija, susijusia su rizika bei kontrole. Visų pirma siekiama sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms bendradarbiauti vykstant rizikos analizės procesui. Projektas bus įgyvendintas trimis versijomis, taip siekiant sudaryti realias sąlygas pereiti prie naujos sistemos kiekvienos rūšies transporto atveju

   (1) 1-oji versija apima susijusių ekonominės veiklos vykdytojų (pašto paslaugų teikėjų ir skubias siuntas oro transportu vežančių vežėjų) įpareigojimą teikti būtiniausius duomenis, t. y. prieš pakrovimą pateikiamų įvežimo bendrųjų deklaracijų (ENS) duomenų rinkinį. Pagrindinis muitinių dėmesys šioje pirmojoje versijoje sutelktas į tai, kaip prieš pakraunant prekes į lėktuvą trečiojoje šalyje aptikti, įvertinti ir sumažinti riziką, kad oro kroviniuose ir oro pašto siuntose gali būti įvežtas savadarbis sprogstamasis arba padegamasis įtaisas. Todėl muitinė per ICS2 užtikrina saugumo lygmenį, kuriuo papildoma esama civilinės aviacijos saugumo tvarka, taikoma krovinių ir pašto siuntų transportavimui į ES.

   (2) 2-oji versija apima naujų ENS įpareigojimų ir susijusių verslo ir rizikos valdymo procesų taikymą visoms oro transportu į ES įvežamoms prekėms (pridedamos naujos ekonominės veiklos vykdytojų ir ENS teikimo rūšys, skirtingų teikiamų dokumentų ir pranešimų apie atvykimą susiejimas) bei saugos ir saugumo analizės pajėgumą.

   (3) 3-oji versija taikoma visoms jūrų, vidaus vandenų, sausumos kelių ir geležinkelių transportu į ES įvežamoms prekėms (taip pat šiomis transporto priemonėmis vežamose pašto siuntose esančioms prekėms). 3-oje versijoje įtrauktos visos transporto rūšys.

   Pažanga. Didelis pasiekimas yra tai, kad Komisija 2021 m. kovo 15 d. sėkmingai įdiegė centralizuotai sukurtus ICS2 1-osios versijos komponentus, t. y. bendrai naudojamą verslininko sąsają, bendrąją saugyklą bei verslo statistikos ir stebėsenos priemonę.

   Dėl valstybių narių nacionaliniu lygmeniu sukurtų ICS2 1-osios versijos komponentų, t. y. nacionalinių įvežimo sistemų, galima pranešti, kad visose 27 valstybėse narėse, kaip planuota, 2021 m. spalio mėn. pradėjo veikti komponentai, skirti skubių siuntų pristatymo ir pašto paslaugų teikėjams (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3.1.1 skirsnis).

   Pirmoji versija – didžiausias Mokesčių ir muitų sąjungos GD kada nors vykdytas verslo ir IT projektas. Šia sistema ekonominės veiklos vykdytojai ir valstybės narės gali naudotis visą parą septynias dienas per savaitę, o didžiausias verslo pranešimų kiekis apdorojamas vos per kelias sekundes. Be to, tai pirmas kartas, kai Mokesčių ir muitų sąjungos GD naudoja skaitmeninius sertifikatus sistemų tarpusavio ryšiui palaikyti. ICS2 1-ojoje versijoje valstybėms narėms taip pat teikiami pažangūs stebėsenos ir verslo statistiniai duomenys.

   Komisija bendradarbiauja su valstybėmis narėmis ir Pasauline pašto sąjunga, siekdama valdyti trečiųjų šalių operatorių elektroninių duomenų trūkumo poveikį įvežimo formalumams, kurių turi laikytis ES pašto paslaugų teikėjai. Šiuo tikslu gali būti tikslinga laikinai taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pagal Sąjungos muitinės kodekso 6 straipsnio 4 dalį.

   Tolesnės versijos

Pradėta kurti 2-oji versija, kaip atskaitos tašku remiantis 1-ąja versija. Valstybės narės rengia nacionalines funkcines ir technines specifikacijas pagal Komisijos pateiktas bendras ES specifikacijas. Komisija inicijavo koordinavimo susitikimus siekdama užtikrinti sklandų 2-osios versijos kūrimą ir paprašė nacionalinių muitinės administracijų pateikti nacionalinių projektų planus, apimančius informaciją apie nacionalines įvežimo sistemas ir atitinkamo ekonominės veiklos vykdytojo sistemas.

3-iosios versijos funkcinės specifikacijos paskelbtos 2021 m. II ketv. Šioje versijoje bus įtrauktos visos transporto rūšys ir bus laipsniškai nutraukiamas ICS 1-asis etapas.

3) **SMK Sąjungos prekių statuso įrodymas** – *PoUS* (nauja). Sistemoje bus saugomi, tvarkomi ir atlikus paiešką parodomi visi verslininkų pateikti įrodymai, kad jų prekės turi Sąjungos prekių statusą. Šis projektas gali būti įgyvendinamas centralizuotai arba nacionaliniu lygmeniu, tačiau daugelis valstybių narių aiškiai nurodė ketinančios naudotis Komisijos sukurta centrine sistema. Atsižvelgiant į SMK muitinio prekių manifesto, naudojamo Sąjungos prekių statusui įrodyti, ir Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinkos tarpusavio priklausomybę, projektas bus įgyvendinamas dviem etapais, siekiant išvengti nenuoseklumo ir sumažinti riziką.

Pažanga. 2020 m. rugsėjo 30 d. patvirtinti 1-ojo etapo (T2L/F) vizijos ir struktūros apžvalgos dokumentai. 2021 m. inicijuoti trys atskiri išorinės peržiūros priemonių rinkiniai, apimantys techninę dokumentaciją. Kai tik techninė dokumentacija bus patvirtinta (tai padaryti numatoma maždaug 2022 m. vasario mėn.), valstybės narės galės pradėti prisijungimo prie centrinės sistemos darbus. 2021 m. birželio 21 d. patvirtintos 2-ojo etapo (CGM) funkcinės specifikacijos.

Projektui taikomas į lankstųjį kūrimą panašus kūrimo metodas. Projektas vykdomas pagal SMK darbo programoje numatytą planą. Kaip ir praėjusių metų ataskaitoje, valstybės narės, pageidaujančios įdiegti nacionalinį sistemos komponentą, pranešė, kad joms sunku numatyti, ar projektas bus įgyvendinamas pagal darbo programoje nurodytą tvarkaraštį, nes šis projekto etapas dar labai ankstyvas.

4) **SMK centralizuotas muitinis įforminimas importo atvejais** – *CCI* (nauja). Projektu siekiama sudaryti sąlygas įforminti prekėms muitinės procedūrą naudojant centralizuotą muitinį įforminimą ir taip ekonominės veiklos vykdytojams suteikti galimybę centralizuoti savo su muitine susijusią veiklą. Dalyvaujančios muitinės įstaigos tarpusavyje koordinuos muitinės deklaracijų tvarkymą ir fizinį prekių išleidimą. Sistema bus grindžiama naujomis nacionalinėmis importo sistemomis ir suteiks galimybę automatizuoti centralizuotą muitinio įforminimo procesą Europos lygmeniu.

Pažanga. *CCI 1-ojo etapo* aiškinamasis dokumentas, vizijos dokumentas, L4 VPM, funkcinės specifikacijos ir techninės specifikacijos patvirtintos ir atitinka 2019 m. muitinės daugiametį strateginį planą ir SMK DP. 2021 m. pagal pokyčių valdymo procedūrą patvirtintas atnaujintas techninės dokumentacijos rinkinys. Pradėtas sistemos kūrimas ir planuojama, kad pirmosios valstybės narės ją įdiegs 2022 m. Aštuonios valstybės narės pranešė, kad baigė rengti 1-ojo etapo technines specifikacijas, o kitos vienuolika valstybių narių jas vis dar rengia.

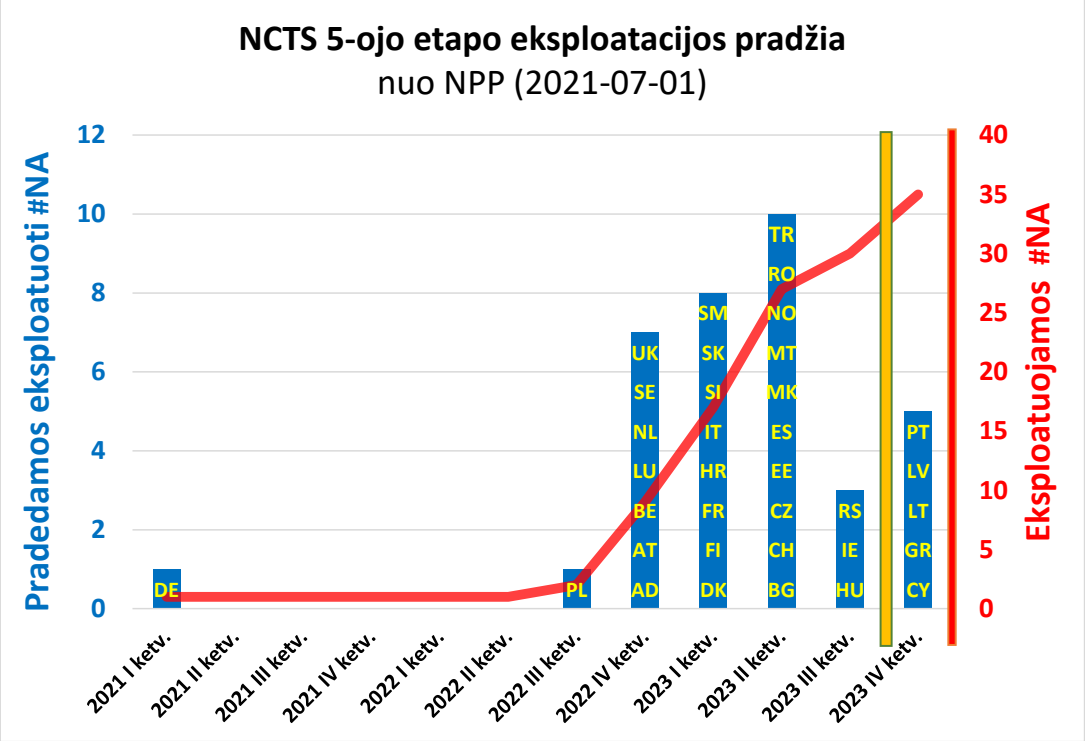
CCI 2-ojo etapo aiškinamasis dokumentas baigtas rengti 2019 m. spalio mėn. 2020 m. taip pat baigti 2-ojo etapo verslo procesai ir funkcinės specifikacijos. Mokesčių ir muitų sąjungos GD viduje patvirtino įvairius techninius dokumentus, rengdamasis iki 2022 m. birželio 30 d. paskelbti techninių specifikacijų priemonių rinkinį prieš numatomą diegimo laikotarpio pradžią 2023 m. spalio mėn.

5) **SMK naujoji kompiuterizuota tranzito sistema** – *NCTS* (naujovinimas). Naująja kompiuterizuota tranzito sistema dabartinė Sąjungos ir bendrojo tranzito sistema pritaikoma prie naujų SMK teisinių nuostatų, be kita ko, informacijos mainai pritaikomi prie SMK nustatytų duomenų reikalavimų ir naujovinamos bei kuriamos sąsajos su kitomis sistemomis. Naujovinant NCTS, itin svarbu užtikrinti naudojant NCTS vykdomos veiklos tęstinumą.

Pažanga. Šiuo metu NCTS 5-ojo etapo projektas vykdomas pagal planą – 2021 m. kovo mėn. pirmoji valstybė narė sėkmingai atliko diegimą. Valstybės narės taip pat patvirtino naują specifikacijų rinkinį, apimantį būsimų NCTS 5-ojo etapo operacijų kokybę, techninę pagalbą, veiklos tęstinumą, saugumą ir pajėgumus (paslaugų valdymas, susitarimas dėl paslaugų lygio, įgaliojimai, krizių valdymas, pajėgumų planas, saugumo planas). Šis dokumentų rinkinys yra svarbus, nes jis neatsiejamas nuo visos Europos sistemos tinkamo veikimo ir prieinamumo. Be to, su valstybėmis narėmis atliktas intensyvus visos sistemos testavimas patvirtina specifikacijų ir centrinės sistemos tinkamumą pagal paskirtį ir atsparumą. Tai dar labiau sumažina lankstaus perėjimo techniniams aspektams kylančią riziką.

Visos valstybės narės patvirtino savo planus pradėti NCTS 5-ojo etapo eksploatavimą diegimo laikotarpiu nuo 2021 m. I ketv. iki 2023 m. IV ketv., kaip numatyta SMK DP. Tai pavaizduota 1 pav . Geltonas stulpelis – rekomenduojamas terminas, iki kurio valstybės narės turi pasirengti nutraukti dabartinių tranzito sistemų eksploatavimą ir pradėti eksploatuoti naujas sistemas, kad būtų pasiruošusios iki nustatyto teisinio termino (raudonas stulpelis).

Keturiolika[7] valstybių narių pranešė, kad baigė rengti NCTS 5-ojo etapo technines specifikacijas, o kitos aštuonios jas vis dar rengia.

1 pav. Nacionalinių administracijų NCTS 5-ojo etapo eksploatavimo pradžia

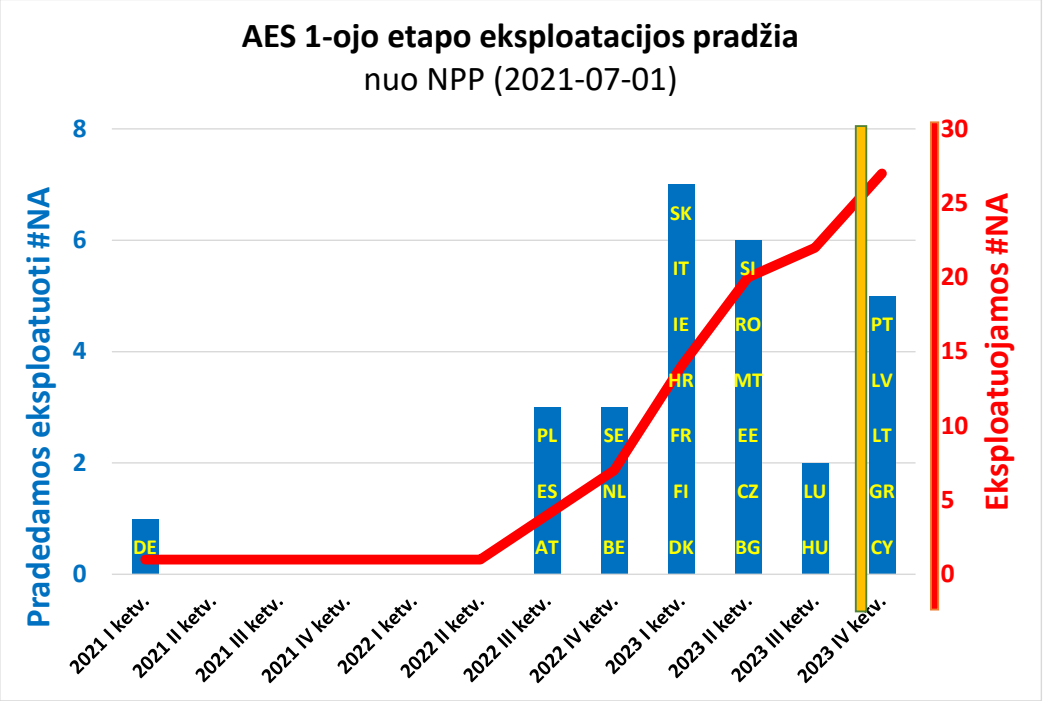
NCTS 6-ojo etapo aiškinamasis dokumentas ir vizijos dokumentas buvo užbaigti kartu iki 2021 m. pab. Valstybėms narėms reikėjo daugiau informacijos, kad galėtų priimti pagrįstus sprendimus, todėl buvo atliktas ir techninis tyrimas.

[7] Padėtis 2021 m. rugsėjo 30 d. (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 41 lentelėje nurodyta, kad iki birželio pabaigos tokių valstybių narių buvo dvylika).

6) **SMK automatizuota eksporto sistema** – *AES* (esamos *visos Europos sistemos* (projekto 1-asis komponentas) ir esamų *nacionalinių eksporto sistemų* (projekto 2-asis komponentas) naujovinimas). Projektu siekiama įgyvendinti prekių eksportui ir išvežimui taikomus SMK reikalavimus. Vykdant projektą, susijusį su *visos Europos AES*, turi būti įgyvendinti verslininkams naudingi SMK numatyti supaprastinimai, kad Europos įmonėms būtų sudarytos palankesnės sąlygos eksportuoti prekes (pvz., naudojantis centralizuotu muitiniu įforminimu eksporto atvejais), taip pat turi būti įgyvendinti SMK numatyti įpareigojimai geriau stebėti prekes, kurios išvežamos iš ES muitų teritorijos, siekiant užkirsti kelią sukčiavimui. Naujovinant AES, itin svarbu užtikrinti eksporto veiklos tęstinumą.

Pažanga. Šiuo metu *visos Europos AES* 1-asis komponentas diegiamas pagal planą – 2021 m. kovo mėn. pirmoji valstybė narė sėkmingai atliko diegimą. Valstybės narės taip pat patvirtino naują specifikacijų rinkinį, apimantį būsimų AES operacijų kokybę, techninę pagalbą, veiklos tęstinumą, saugumą ir pajėgumus (paslaugų valdymas, susitarimas dėl paslaugų lygio, įgaliojimai, krizių valdymas, pajėgumų planas, saugumo planas). Šis dokumentų rinkinys yra svarbus, nes jis neatsiejamas nuo visos Europos sistemos tinkamo veikimo ir prieinamumo. Taip pat rengiamos rekomendacijos verslui ir e. mokymosi medžiaga. Be to, su valstybėmis narėmis atliktas intensyvus visos sistemos testavimas patvirtina specifikacijų ir centrinės sistemos tinkamumą pagal paskirtį ir atsparumą. Tai dar labiau sumažina lankstaus perėjimo techniniams aspektams kylančią riziką.

Visos valstybės narės patvirtino savo planus pradėti AES eksploatavimą diegimo laikotarpiu nuo 2021 m. I ketv. iki 2023 m. IV ketv., kaip numatyta SMK DP. Tai pavaizduota 2 pav. Geltonas stulpelis – rekomenduojamas terminas, iki kurio valstybės narės turi pasirengti nutraukti dabartinių eksporto sistemų eksploatavimą ir pradėti eksploatuoti naujas sistemas, kad būtų pasiruošusios iki nustatyto teisinio termino (raudonas stulpelis).

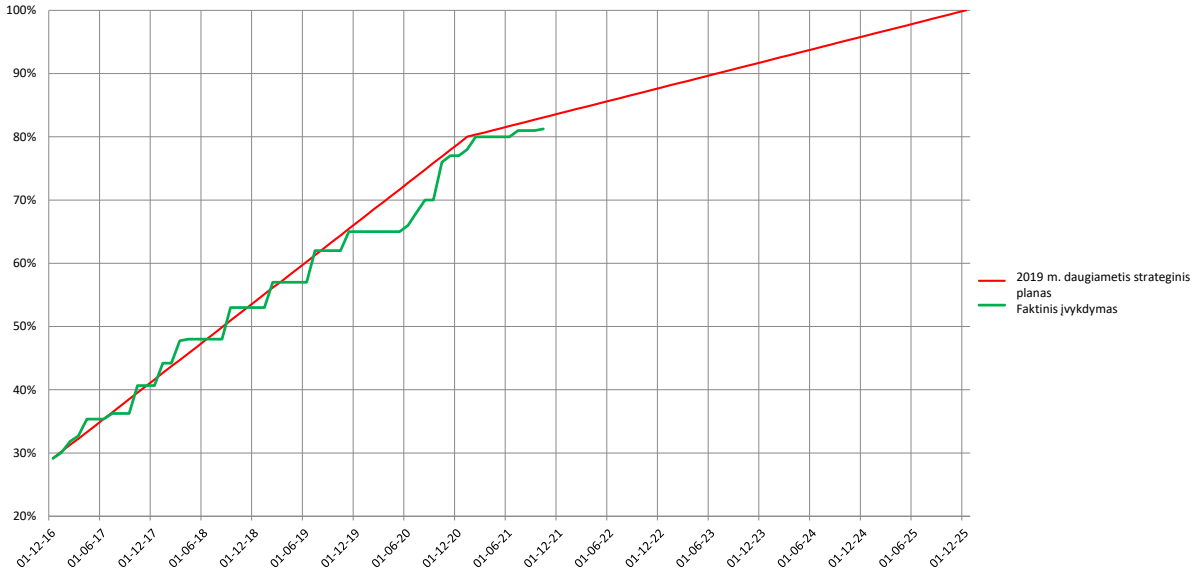

2 pav. Nacionalinių administracijų AES 1-ojo etapo eksploatavimo pradžia

Apibendrinant Komisija šešis likusius visos Europos projektus įgyvendina laikydamasi teisinių terminų, patvirtintų SMK ir SMK DP, ir projektų etapų, nustatytų 2019 m. muitinės daugiamečiame

strateginiame plane. Valstybės narės planą taip pat didžiąja dalimi vykdo, tačiau penkios valstybės narės nurodė, kad kai kurių sistemų diegimas vėluoja nuo vieno mėnesio iki daugiau kaip dvejų metų (vienu atveju)[8]. Dvi valstybės narės nurodė leisiančios verslininkams prie savo sistemų prisijungti per ilgesnį, nei teisiškai nustatyta, pereinamąjį laikotarpį po diegimo: viena jį pailgins vienu mėnesiu, kita – vienais metais[9]. Atitinkamų sistemų įgyvendinimas planuojamas 2023, 2024 ir 2025 m., todėl dar yra laiko imtis poveikio švelninimo veiksmų, kurie būtini siekiant išvengti šiuo metu numatomų vėlavimų. Siekdama šio tikslo, Komisija glaudžiai bendradarbiaus su šiomis valstybėmis narėmis.

Galiausiai svarbu pabrėžti, kad **Komisija iki 2021 m. gruodžio mėn. bus atlikusi maždaug 84 proc. SMK DP įgyvendinimo darbų**. Šis rodiklis bus didesnis, palyginti su atitinkamu pernai metų rodikliu, kai buvo atlikta 79 proc. visų iki 2025 m. numatytų kūrimo darbų. Ši procentinis dydis grindžiamas tik Komisijai priskirtos veiklos pagrindiniais veiklos rodikliais ir neatspindi valstybių narių atliekamos veiklos. Toliau pateikiamame paveiksle apžvelgiama prognozė, grindžiama Mokesčių ir muitų sąjungos GD pažanga ir planais.

3 pav. Apytikslė Komisijos įvykdytų kūrimo darbų procentinė dalis

4.2.2 Nacionaliniai projektai

Tris nacionalines sistemas valstybės narės turi sunaujovinti iki 2022 m. Tačiau tai netaikoma specialiųjų procedūrų nacionalinės sistemos eksporto komponentui, kurio diegimo veikla ir planavimas susiję su automatizuota eksporto sistema (AES), ir GUM projekto nacionaliniam garantijų komponentui.

Trys valstybių narių sistemos, kurios pagal SMK 278 straipsnio 2 dalį turi būti įdiegtos iki 2022 m. gruodžio 31 d., yra šios:

1) **SMK pranešimas apie atvykimą, pranešimas apie prekių pateikimą ir laikinasis saugojimas** – *NA, PN ir TS* (naujovinimas). Siekiama nustatyti SMK apibūdintų pranešimų apie transporto priemonės atvykimą, pranešimų apie prekių pateikimą ir laikinojo saugojimo deklaracijų procesų automatizavimą nacionaliniu lygmeniu. Šiuo projektu remiamas duomenų mainų tarp verslininkų ir muitinės sąlygų suderinimas visose valstybėse narėse.

   Pažanga. Siekdama parengti specifikacijas, BE pradėjo bendradarbiavimo su kitomis 12 suinteresuotų valstybių narių iniciatyvą. Pagal programą „Muitinė“ finansuojama ekspertų grupė toliau bendradarbiaus siekdama parengti tinkamus funkcinius bei techninius dokumentus ir bandymų rinkinius. ***NA* įgyvendino viena valstybė narė, *PN* – šešios valstybės narės, o *TS* – keturios valstybės narės.** Dėl kūrimo darbų pobūdžio kai kurios

[8]Tarnybų darbinio dokumento 25, 28, 32, 36 ir 37 lentelės.
[9]Tarnybų darbinio dokumento 25, 36 ir 37 lentelės.

valstybės narės nusprendė pasinaudoti ICS2 2-ąja versija, kad įgyvendintų pranešimo apie atvykimą reikalavimus – dėl to kai kurios datos suplanuotos po SMK DP termino.

2) **SMK nacionalinės importo sistemos** – *NIS* (naujovinimas). Siekiama įgyvendinti visus SMK procesų ir duomenų reikalavimus, susijusius su importo sritimi. Valstybės narės turi parengti technines specifikacijas savo lygmeniu – tai būtų pirmas žingsnis sistemų užbaigimo link.

   Pažanga. Technines specifikacijas baigė rengti penkiolika valstybių narių. Dvi jų rengti dar nepradėjo, o viena valstybė narė informacijos nepateikė. Visos valstybės narės, išskyrus dvi, neatsilieka nuo 2022 m. veiklos etapo plano.

3) **SMK specialiosios procedūros** – *SP* (naujovinimas). Siekiama suderinti ir palengvinti specialiąsias procedūras (muitinio sandėliavimo, galutinio vartojimo, laikinojo įvežimo, taip pat laikinojo įvežimo perdirbti ir laikinojo išvežimo perdirbti). Valstybės narės savo nacionalinėse sistemose turės įgyvendinti visus reikalingus su šiomis specialiosiomis procedūromis susijusius SMK numatytus pakeitimus. Pirmasis specialiųjų procedūrų komponentas (eksportas) bus įgyvendinamas pagal nacionalinį SMK automatizuotos eksporto sistemos (AES) projektą ir kaip jo dalis (įdiegimo terminas – 2025 m.), o antrasis komponentas (importas) bus SMK nacionalinių importo sistemų naujovinimo projekto dalis (įdiegimo terminas – 2022 m.).

   Pažanga. Devynios valstybės narės parengė specialiųjų procedūrų 1-ojo komponento technines specifikacijas, o keturiolika – 2-ojo komponento technines specifikacijas. AES naujovinimas ir nacionalinių importo sistemų naujovinimas susiję tarpusavyje. Kol kas valstybės narės nepranešė apie vėlavimus ir jos **visos laikosi plano**, kurio artimiausias terminas – 2022 m.

Apibendrinant informaciją apie nacionalinių sistemų pažangą, **valstybės narės, tam tikrais atvejais intensyviai bendradarbiaudamos, deda dideles pastangas, kad pasiektų pažangą įgyvendindamos NA, PN ir TS reikalavimus, pritaikydamos nacionalines importo sistemas ir taikydamos tarpusavyje susijusias specialiąsias procedūras.** Kadangi artėja įdiegimo terminas (visų trijų projektų – 2022 m. gruodžio 31 d.), valstybės narės šiam klausimui turėtų skirti ypatingą dėmesį, visų pirma tos šešios valstybės narės, kurios negalėjo patvirtinti laiku įdiegsiančios NA, keturios valstybės narės, kurios negalėjo patvirtinti įdiegsiančios PN, trys valstybės narės, kurios negalėjo patvirtinti įdiegsiančios TS, ir dvi valstybės narės, kurios negalėjo patvirtinti įdiegsiančios NIS, kaip parodyta 14, 15, 16 ir 18 lentelėse, pateikiamose prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

4.3 Vėlavimo rizika

Komisija sklandžiai vykdo kūrimo darbus, patenkančius į jos atsakomybės sritį. Taip pat nebuvo nustatyta vėlavimų, dėl kurių būtų nesilaikoma teisinių terminų, arba su tokiais vėlavimais nebuvo susidurta. Be to, nebuvo pranešta apie didelę riziką, dėl kurios būtų vėluojama įdiegti sistemas.

Valstybės narės taip pat daro reikšmingą pažangą vykdydamos kūrimo darbus, patenkančius į jų atsakomybės sritį. Tačiau, kaip nurodyta 4.2.2 skirsnyje, **kai kurios valstybės narės pranešė apie tam tikrą vėlavimą, dėl kurio nesilaikoma teisinių terminų**. Kiekvienam toliau išvardytam projektui Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateiktos lentelės, kuriose galima matyti valstybių narių nurodytą vėlavimą.

- **Pranešimo apie atvykimą** (NA) atveju planuojamą eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija, Bulgarija, Estija, Ispanija, Nyderlandai ir Švedija (14 lentelė). Be to, trys iš jų (Bulgarija, Estija ir Ispanija) pranešė ketinančios naudoti į ICS2 2-ąją versiją integruotą NA (planuojamas įdiegimo terminas – 2023 m. kovo 1 d.). Belgija ir Nyderlandai turėtų vėluoti ne daugiau kaip du mėnesius. Vokietija ir Airija pažymėjo, kad tai joms netaikytina, o Danija, Malta ir Slovakija planuojamo termino nenurodė.

- **Pranešimo apie prekių pateikimą** atveju planuojamą eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija, Estija, Nyderlandai ir Švedija (15 lentelė). Numatoma, kad Belgija ir Nyderlandai vėluos ne daugiau kaip du mėnesius. Estija ir Švedija planuoja savo nacionalinę sistemą įdiegti laiku, tačiau ekonominės veiklos vykdytojai prie jos pereis palaipsniui ir tas perėjimas pasibaigs po 2022 m. gruodžio 31 d. termino. Lenkija, Rumunija ir Slovakija planuojamo termino nenurodė.
- **Laikinojo saugojimo** atveju planuojamą eksploatavimo terminą, kuris yra dviem mėnesiais vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija, Estija ir Nyderlandai (16 lentelė). Belgija ir Nyderlandai pranešė, kad vėluos vieną ketvirtį. Estija planuoja savo sistemą įdiegti laiku, tačiau ekonominės veiklos vykdytojai prie jos pereis palaipsniui ir tas perėjimas pasibaigs po 2022 m. gruodžio 31 d. termino. Danija, Lenkija, Rumunija ir Slovakija planuojamo termino nenurodė.
- **Nacionalinių importo sistemų naujovinimo** atveju planuojamą eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Belgija (vėluos ne daugiau kaip kelias dienas) ir Malta (vėluos 2 ketvirčius) (18 lentelė). Danija, Lenkija, Rumunija ir Slovakija planuojamo termino nenurodė. Be to, Graikija ir Lietuva pranešė, kad dar nepradėjo rengti techninių specifikacijų, o tai gali kelti problemų spėti atlikti darbus iki 2022 m. gruodžio 31 d. termino.
- **ICS2 2-osios versijos naujovinimo** atveju planuojamą įdiegimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė Malta (28 lentelė). Belgija, Graikija, Italija ir Rumunija planuojamo termino nenurodė.
- **PoUS 1-ojo etapo** atveju planuojamą įdiegimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė šios valstybės narės: Čekija ir Vengrija (32 lentelė). Belgija, Danija, Graikija, Italija, Lenkija, Lietuva ir Malta planuojamo termino nenurodė.
- **CCI 1-ojo etapo** atveju planuojamą įdiegimo ir eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis už SMK darbo programoje nustatytą terminą, nurodė Vokietija (36 lentelė). Šis planavimas yra vėlesnis, palyginti su 2020 m. ataskaita. Vokietija nurodė, kad dabartinė nacionalinės importo sistemos struktūra ir infrastruktūra nepakankama, todėl ją reikia iš esmės atnaujinti ir modernizuoti, kad būtų tenkinami SMK CCI reikalavimai, žr. Komisijos tarnybų darbinio dokumento 4.7 skirsnį. Švedija planuojamo termino nenurodė.
- **CCI 2-ojo etapo** atveju planuojamą eksploatavimo terminą, kuris yra vėlesnis už darbo programoje nustatytą terminą, nurodė Vokietija (37 lentelė). Toje lentelėje nurodytas Vokietijos planuojamas įdiegimo terminas yra vienu mėnesiu vėlesnis už DP nustatytą terminą ir numatomas perėjimo prie naujos sistemos laikotarpis, truksiantis iki 2026 m. birželio 30 d. Tačiau Vokietija nurodė, kad, surinkusi 37 lentelėje nurodytus duomenis, ketina įdiegti 2-ąjį etapą per SMK DP nustatytą diegimo laikotarpį. Vokietija paaiškino, kad šis projektas bus įgyvendintas išleidžiant didelę jos nacionalinės IT sistemos ATLAS versiją (10.3 versija), o jos parengiamieji darbai dar nepradėti. Belgija ir Švedija planuojamo termino nenurodė.
- Įgyvendindamos **NCTS 5-ąjį etapą ir AES 1-ąjį etapą** valstybės narės daro didelę pažangą ir visos patvirtino, kad bus pasirengusios iki 2023 m. gruodžio 1 d., tačiau vis labiau didėja tikimybė, kad kelioms iš jų gali būti labai sunku įvykdyti savo įsipareigojimus dėl vėlyvo starto, sunkumų dėl viešųjų pirkimų, įgyvendinimo vėlavimo, nepakankamų išteklių, COVID-19 ir verslininkams reikalingo pereinamojo laikotarpio.

  Bendrai valstybės narės pasiekė 26 proc. perėjimo etapų, palyginti su 18 proc. 2020 m. pabaigoje, o tai rodo didelę pažangą. Tačiau pažanga nesiekia numatytų 36 proc.. Nemažai valstybių narių susiduria su sunkumais vykdydamos teisinius įpareigojimus. Nuo 2020 m. pabaigos valstybių narių pereinamasis laikotarpis jau pasislinko daugiau nei vienu ketvirčiu ir gali dar labiau atitolti, nes 40 proc. valstybių narių šiuo metu peržiūri savo nacionalinius planus, o kitos turi didelių sunkumų dėl to, kad negauna reikiamų išteklių. Komisijos vertinimu, kyla didelis pavojus, kad pusė valstybių narių iki 2023 m. gruodžio 1 d. termino nesugebės tvarkingai ir laiku įdiegti AES 1-ojo etapo ir NCTS 5-ojo etapo sistemų. Tai gali reikšti, kad be dinamiškų

ir tvirtų valstybių narių pastangų iki minėto termino darbai nebus užbaigti. Labai svarbu, kad visos valstybės narės laiku parengtų tinkamas priemones, kad 2023 m. gruodžio 1 d. sistemos pradėtų veikti visu pajėgumu.

- Valstybės narės išreiškė susirūpinimą dėl **NCTS 6-ojo etapo** įgyvendinimo planavimo, nes įgyvendinimo sunkumų kyla dėl NCTS 6-ojo etapo ir ICS2 3-iosios versijos įdiegimo terminų, nurodytų muitinės daugiamečiame strateginiame plane ir SMK darbo programoje, nesuderinimo. Komisija ėmėsi būtinų veiksmų šiai problemai išspręstų kartu laikantis SMK nustatytų terminų.
- **GUM nacionalinio 2-ojo komponento** įdiegimą ir eksploatavimą dauguma valstybių narių, išskyrus Suomiją ir Prancūziją (vėluos maždaug 1 mėnesį), planuoja įvykdyti laiku (25 lentelė). Tai viena iš sistemų, kurios turi būti įgyvendintos tik iki 2025 m., pranešta apie nedidelius vėlavimus, todėl dar yra laiko šiai rizikai pašalinti.

Valstybės narės tam tikrą bendro pobūdžio riziką nurodo kiekvienais metais. Nuolatinė patiriamų sunkumų priežastis – išteklių trūkumas ir poreikis papildomai integruoti SMK projektus. Valstybės narės taip pat pateikė keletą poveikio švelninimo veiksmų, kurie padėtų išvengti eksploatavimo pradžios vėlavimo. Pažymėtina, kad vertinant valstybėms narėms kylančią riziką buvo atsižvelgta ir į kitus išorės veiksnius (žr. prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 12, 13, 17, 34, 35 ir 38 lenteles). Be to, 2020 m. metinėje pažangos ataskaitoje valstybės narės jau atkreipė dėmesį į sunkumus, su kuriais susiduria vykdydamos **su muitinės sistemomis susijusias pareigas**, nustatytas 2017 m. gruodžio 5 d. priimtame dokumentų rinkinyje **dėl e. prekybai taikomo PVM**[10]. Naujųjų taisyklių įgyvendinimas buvo atidėtas šešiems mėnesiams (nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2021 m. liepos 1 d.), todėl valstybės narės turėjo daugiau laiko baigti nacionalinio lygmens kūrimo darbus laikydamosi teisinių terminų, tačiau kelios valstybės narės pranešė apie riziką, kad iniciatyva dėl e. prekybai taikomo PVM turės neigiamą poveikį SMK įgyvendinimui. Penkios valstybės narės pranešė, kad reikia persvarstyti planus, susijusius su tam tikra SMK numatyta veikla, ir kad reikia plėsti platformas ir remti IT sistemas.

Komisija dar kartą pranešė, kad poveikio jos veiklai dėl **COVID-19 pandemijos keliamų sunkumų** nebuvo. Valstybės narės pranešė, kad susidūrė su papildomu spaudimu, susijusiu su nacionalinio lygmens planavimu ir turimais vidaus bei išorės žmogiškaisiais ištekliais (IT rangovais ir ekonominės veiklos vykdytojais).

Apibendrinant, įvertinus pagrindinę riziką, kuri kyla siekiui laiku įdiegti SMK sistemas, buvo nustatyta, kad **rizika daugiausia kyla valstybėse narėse ir yra susijusi su ribotais ištekliais, projektų ir jų integravimo sudėtingumu, nesklandumais dėl viešųjų pirkimų ir sutarčių ir su kai kuriais išorės veiksniais, pvz., COVID-19 pandemija**. Komisija toliau rems valstybes nares, kad būtų išvengta rizikos, susijusios su vėlavimu diegti elektronines sistemas, kaip nurodyta 4.4 skirsnyje.

4.4 Poveikio švelninimo veiksmai

Be 2020 m. pradėtų taikyti poveikio švelninimo veiksmų, kuriais siekiama sumažinti duomenų nestabilumo riziką, Komisija atitinkamai 2020 m. gruodžio 7 d. ir 2021 m. vasario 8 d. priėmė SMK DA[11] ir SMK ĮA[12] pakeitimus, 2021 m. vasario 23 d. juos paskelbė Oficialiajame leidinyje (OL) ir jie įsigaliojo 2021 m. kovo 15 d. Šiais pakeitimais stabilizuojami B priede išdėstyti duomenų reikalavimai, kad jie toliau galėtų būti įgyvendinami elektroninėse sistemose. 2021 m. atliktas kasmetinis B priedo pakeitimų valdymo bandymas, kad būtų pasiruošta galimoms korekcijoms ateityje.

Siekdama sudaryti sąlygas laiku įgyvendinti SMK ir muitinės daugiametį strateginį planą, Komisija 2021 m. parengė naują preliminariąją sutartį dėl jos IT kūrimo užsakomųjų paslaugų pirkimo iš išorės

[10] 2017 m. gruodžio 5 d. Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2459 (OL L 348, 2017 12 29, p. 32–33).

[11] 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2015/2446, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013 papildomas išsamiomis taisyklėmis, kuriomis patikslinamos kai kurios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos (OL L 343, 2015 12 29, p. 1–557).

[12] 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/2447, kuriuo nustatomos išsamios tam tikrų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas, nuostatų įgyvendinimo taisyklės (OL L 343, 2015 12 29, p. 558–893).

tiekėjų, apimančią inovacijomis ir lankstumu pagrįstą IT modernizavimą. Mokesčių ir muitų sąjungos GD vykdomas IT modernizavimo procesas leidžia greičiau atlikti taisymus, dirbti skirtingus darbus tuo pat metu ir geriau subalansuoti darbo krūvį padalijant darbą į apčiuopiamos apimties darbo paketus ir kartotinius procesus. Tvirtesnio bendradarbiavimo mechanizmas, kuris skirtas visiems suinteresuotiesiems subjektams ir kuriuo galima naudotis nuo projektų įgyvendinimo pradžios, ir toliau padeda gerinti parengiamosios veiklos kokybę ir išvengti sunkumų, susijusių su sprendimų priėmimu ir papildomais reikalavimais, kurių gali atsirasti vėlesniuose etapuose.

Vykdydama SMK DP įgyvendinimo pažangos stebėseną, Komisija naudojosi keliomis priemonėmis.

Pirma, visų vykdomų projektų pažangai stebėti ir toliau naudojama muitinės daugiamečio strateginio plano suvestinė – taip Komisija gali anksti nustatyti galimus vėlavimus. Etapų suvestinės atskaitos taškas yra 2019 m. muitinės daugiametis strateginis planas ir 2019 m. SMK DP. Suvestinė kas ketvirtį pateikiama valstybėms narėms (Elektroninių muitinių koordinavimo grupei) ir verslo bendruomenei (Prekybos ryšių grupei) informavimo ir reguliavimo tikslais.

Antra, Komisija parengė decentralizuotų visos Europos sistemų koordinavimo ir stebėsenos programas.

Pavyzdžiui, įgyvendindama ICS2 programą, Komisija tęsė su ICS2 susijusią visos Europos masto koordinavimo veiklą[13] siekdama užtikrinti sėkmingą ICS2 1-osios versijos įdiegimą. Įdiegus ICS2 1-ąją versiją, dėmesys buvo sutelktas į 2-ąją ir 3-ąją versijas. Komisija rėmė valstybių narių ir ekonominės veiklos vykdytojų vykdomą kūrimo veiklą, be kita ko, šiais veiksmais:

- organizuojami seminarai, kuriuose dalyvauja valstybių narių atstovai, ekonominės veiklos vykdytojai ir tarptautinės organizacijos, ir teikiama rekomendacinė medžiaga,
- nuolat vykdoma nuodugni stebėsena, teikiama pagalba koordinuojant atitikties bandymų veiklą ir nacionalinės administracijos ir ekonominės veiklos vykdytojai skatinami koordinuoti savo atskirų projektų vykdymą,
- internetiniai mokymai ir mokymų medžiaga, komunikacijos kampanijos, įskaitant ICS2 turinio sukūrimą Europos svetainėje, kampaniją socialiniuose tinkluose ir tiesioginį bendravimą su suinteresuotosiomis šalimis bei informacijos skleidėjais,
- dvišaliai susitikimai su valstybėmis narėmis, kurios vėluoja ir praleido SMK DP numatytą 2021 m. kovo 15 d. eksploatavimo pradžios terminą. Komisija ir susijusios valstybės narės aptarė būtinus poveikio švelninimo veiksmus ir priemones, kad būtų užtikrintas kuo ankstesnis 1-osios versijos įgyvendinimas nesibaigus SMK DP nustatytam diegimo laikotarpiui (terminas – 2021 m. spalio 1 d.). Ekonominės veiklos vykdytojams galėtų būti nustatytas diegimo laikotarpis nuo 2021 m. kovo 15 d. iki 2021 m. spalio 1 d., kad jie galėtų prisijungti prie ICS2 ir pradėti teikti bendrąsias įvežimo deklaracijas šioje sistemoje.

Be to, Komisija tęsė Nacionalinių administracijų koordinavimo ir stebėjimo programą, susijusią su visos Europos NCTS 5-uoju etapu ir AES, pagal pagrindinius veiklos rodiklius reguliariai vertindama pažangą ir teikdama įspėjimus. Ketvirtinė stebėsena apima tarpinių kiekvieno projekto etapų nustatymą (pvz., etapus, per kuriuos visos valstybės narės turėjo atlikti atitikties testavimą). Tokia nuodugni stebėsena reikalinga tam, kad būtų galima valdyti decentralizuotų visos Europos sistemų diegimą ir išvengti papildomų išlaidų, susijusių su senų ir naujų sistemų eksploatavimu, jei diegimo laikotarpis užsitęstų.

Be to, siekdama padėti valstybėms narėms kurti ir diegti savo nacionalinius komponentus, skirtus visos Europos NCTS 5-ajam etapui ir AES, Komisija pratęsė šią koordinavimo programą 2021 m., kiekvienai valstybei narei teikdama individualią paramą ir konsultacijas, kad padėtų valstybėms narėms sumažinti nacionaliniams projektams kylančią riziką ir užtikrinti sklandų testavimą, sparčiau pasirengti ir sumažinti techninę riziką, susijusią su nacionalinių sistemų integravimu į visos Europos sistemas. Komisija parengė plataus užmojo mokymų programą. Koordinavimo programa pasirodė esanti naudinga siekiant išlaikyti aukštą valstybių narių pažangos skaidrumo lygį ir gauti informacijos apie bendrą valstybių narių pažangą. 2020 ir 2021 m. pasiektus rezultatus galima rasti Komisijos tarnybų darbinio

[13] ICS2 visos Europos masto koordinavimo veiklos kryptis, kaip neatsiejama ICS2 programos dalis, buvo pradėta įgyvendinti 2018 m.

dokumento 4.8.1. skirsnyje. Šių programų rezultatai suteikia vertingos informacijos apie pažangą ir jie bus toliau naudojami rengiant būsimas metines pažangos ataskaitas.

Atlikdama savo, kaip koordinatorės, pareigą, Komisija pabrėžė valstybių narių pažangą ir joms kylančią riziką bei paragino valstybių narių administracijų vadovus imtis būtinų veiksmų šiems klausimams spręsti. Valstybės narės, kurios planuoja pradėti eksploatavimą per paskutinius du 2023 m. ketvirčius, buvo paragintos imtis visų būtinų veiksmų savo planams įgyvendinti, kad netektų nukelti 2023 m. gruodžio 1 d. numatytos pereinamojo laikotarpio pabaigos valstybių narių, kurios investavo norėdamos naudotis visa SMK teikiama nauda nuo šios datos, sąskaita.

Per visus 2021 m. Komisija taip pat rėmė valstybes nares, kurios išreiškė susirūpinimą dėl gebėjimo laiku įgyvendinti savo **nacionalinius projektus**. Komisija surengė dvišalius susitikimus, kuriuose aptarė atskiroms valstybėms narėms rūpimus klausimus ir jų poreikius – be kita ko, aiškino su valstybių narių nacionalinių sistemų kūrimu susijusius teisinius klausimus, padėjo atsakyti į verslo ir IT analizės bei valstybių narių kūrimo darbų metu kilusius klausimus. Kai kurioms valstybėms narėms pavyko paspartinti savo planus ir sumažinti vėlavimo riziką. Kitos valstybėms narės tęsė intensyvų tarpusavio bendradarbiavimą įgyvendindamos AN, PN ir TS projektus ir suburdamos bendrą ekspertų grupę. Pagal programą „Muitinė“ Komisija toliau skiria finansavimą ekspertų grupei, kad būtų ieškoma naujų muitinės IT sistemų kūrimo ir eksploatavimo būdų.

Be to, valstybės narės nurodė šiuos poveikio švelninimo veiksmus: lankstaus kūrimo metodikos taikymas, didesnio kiekio kūrimo darbų užsakymas iš trečiųjų šalių, papildomų išteklių sutelkimas, projektų suskaidymas į kelis etapus, pirmenybės teikimas pagrindinei taikymo sričiai ir galimas organizacinės struktūros keitimas su tiekėjais siekiant veiksmingesnio kūrimo proceso.

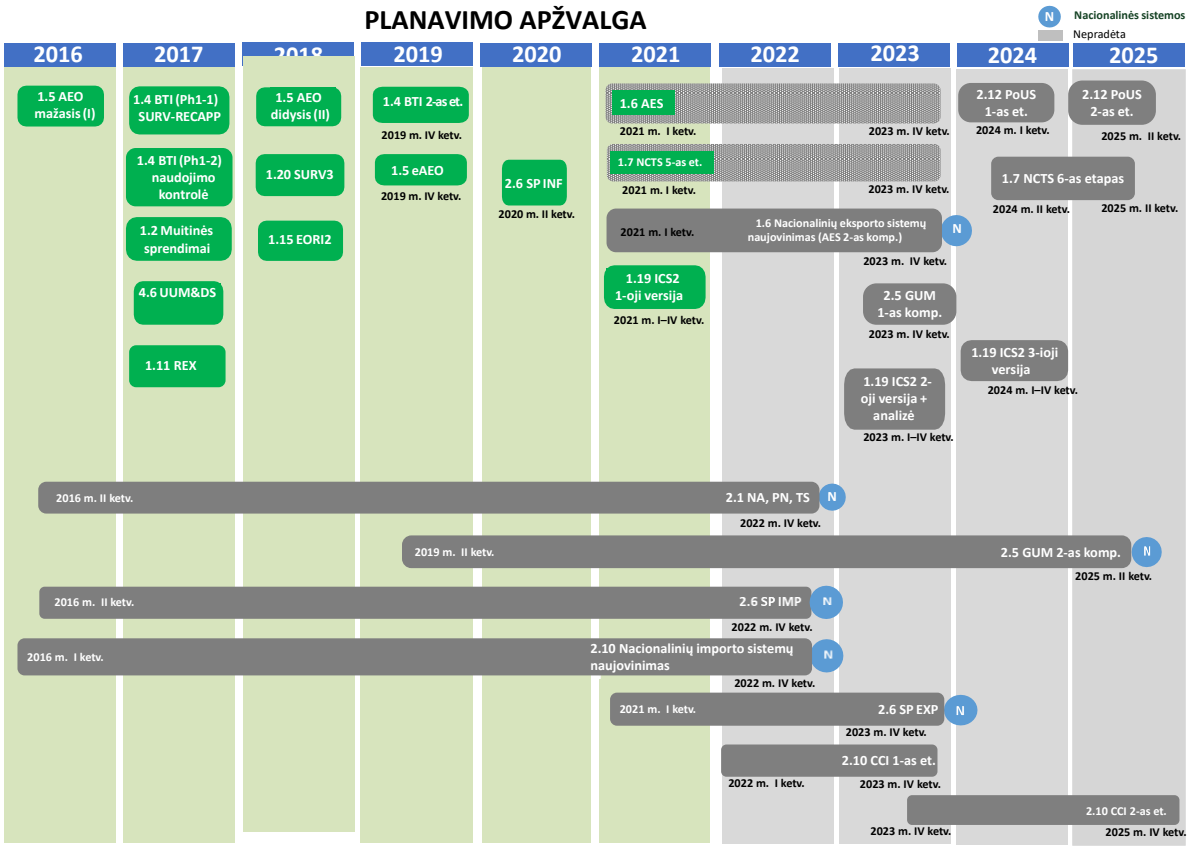
Komisija, palaikydama dvišalius ryšius, nuolat stebi ir toliau stebės situaciją, kad suprastų problemas, prireikus padėtų ir atitinkamoms valstybėms narėms pabrėžtų būtinybę mažinti vėlavimo riziką.

Nacionalinių administracijų vadovai Muitų politikos grupėje buvo informuoti apie būtinybę kas ketvirtį stebėti ne tik visos Europos sistemų, bet ir visų kitų IT sistemų kūrimo eigą. Tai papildys šiuo metu du kartus per metus teikiamą informaciją apie nacionalinius planus pagal SMK 278a straipsnio 4 dalį prieš lemiamą šių nacionalinių sistemų pakeitimų įgyvendinimo laikotarpį. Galiausiai, už nacionalinių komponentų įdiegimą laiku yra atsakingos valstybės narės.

5. VALDYMO APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS

Įgyvendinant SMK DP daroma apčiuopiama pažanga. Vis daugiau elektroninių sistemų jau yra įdiegtos ir veikia visu pajėgumu.

Daugiau informacijos apie kiekvieno projekto planavimą ir būklę pateikiama **Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, kuris yra skelbiamas kartu su šia ataskaita**. Planavimo ir pažangos apžvalgos santrauka pateikiama 4 pav.

4 pav. SMK DP projektų planavimas

Pagrindiniai pažangos ir rizikos veiksniai, apie kuriuo pranešta 2021 m., išvardyti toliau.

2021 m. Komisija, visos valstybės narės ir visi susiję pašto paslaugų teikėjai bei skubių siuntų vežėjai **sėkmingai įdiegė ICS2 1-ąją versiją**. Sistema apdoroja didelį kiekį duomenų – maždaug 10 mln. įvežimo bendrųjų deklaracijų per mėnesį.

Šiemet taip pat sėkmingai pradėtas diegti NCTS 5-etapas ir AES, šias sistemas pradėjo eksploatuoti pirmoji valstybė narė. Intensyvus bendras testavimas mažina techninę perėjimo proceso riziką. Pagrindiniai veiksniai, lemiantys sėkmingą šių projektų tikslų įgyvendinimą, yra bendri intelektiniai pajėgumai ir valstybių narių bei verslo lankstumas. Projektai įgyvendinami, valstybės narės pradėjo skelbti savo verslininkams skirtas specifikacijas.

Tačiau, Komisijos vertinimu, pusei nacionalinių planų kyla didelis **pavojus neįdiegti NCTS 5-ojo etapo ir AES tvarkingai ir laiku** iki numatyto teisinio termino, todėl Komisija paragino valstybes nares **imtis visų būtinų veiksmų savo planams įgyvendinti ir kylančiai rizikai sumažinti**, kad būtų išvengta diegimo laikotarpio pabaigos termino, kuriuo nustatoma pereinamojo laikotarpio priemonių pabaiga, nukėlimo.

Panašus įspėjimas taikytinas ir dėl **nacionalinių projektų, apie kurių vėlavimo riziką** pranešė kai kurios valstybės narės, visų pirma prekių įvežimo į ES srityje. Įdiegimas, eksploatavimo pradžia ir visapusiškas eksploatavimas, apimantis visus ekonominės veiklos vykdytojus, turėtų įvykti per SMK DP nustatytą diegimo laikotarpį.

Ekonominės veiklos vykdytojai nurodė, kad europinė centralizuoto muitinio įforminimo importo atvejais sistema yra vienas iš pagrindinių projektų, padedančių siekti SMK numatyto prekybos lengvinimo tikslo. Pirmieji šios sistemos diegimo darbai įvyks 2022 m. Visos valstybės narės, išskyrus

vieną, pranešė galėsiančios įdiegti šią sistemą per SMK DP nustatytą diegimo laikotarpį. Tačiau, jei būtų labai vėluojama įgyvendinti nacionalinius projektu, tai galėtų paveikti ir šį pavyzdinį SMK projektą. Artimiausiais metais bus svarbu atidžiai stebėti nacionalinės veiklos pažangą.

Iš atlikto pažangos ir rizikos vertinimo ir toliau matyti, kad sunkumai dėl teisinių terminų laikymosi **daugiausia kyla valstybėse narėse**. Valstybės narės atkreipia dėmesį į išteklių klausimą, COVID-19 pandemijos poveikį, daugelį kitų įsipareigojimų, kurie turi būti įgyvendinti naudojant muitinės sistemas, bei sistemų sudėtingumą ir sujungiamumą. Kaip ataskaitoje ne sykį pabrėžta, visos valstybės narės pareiškė norą apibrėžti ir taikyti poveikio švelninimo veiksmus siekdamos užtikrinti, kad galėtų laikytis SMK DP nustatytų planavimo terminų.

Apibendrinant pažymėtina, kad **didžioji dalis projektų ir toliau įgyvendinami ir, tikėtina, bus užbaigti**, laikantis SMK DP nustatyto projektų planavimo tvarkaraščio, **jeigu pirmenybė bus teikiama rizikos mažinimui skubiai ir aktyviai imantis konkrečių veiksmų.** Komisija įsipareigoja ateinančiais metais ir toliau teikti paramą, koordinuoti ir bei atidžiai stebėti valstybių narių daromą pažangą, taip pat imtis tam tikrų konkrečių veiksmų, kurie padėtų užtikrinti, kad nacionalinės ir visos Europos sistemos būtų įdiegtos laiku.